

An aerial photograph of a city, likely Groningen, showing a dense urban landscape. In the center, a large construction site is visible, featuring a tall green crane and a yellow crane. The surrounding area is filled with various buildings, including a prominent church with a tall spire on the left. The foreground shows a construction yard with several green and orange containers and equipment.

**GRO
NINGER
FO
RUM**

**JAARVERSLAG 2017
STICHTING GRONINGER FORUM**

Foto: © Gemeente Groningen

JAARVERSLAG 2017 - STICHTING GRONINGER FORUM

DEEL 1 > ACTIVITEITENVERSLAG

Algemene gegevens	5
Samenstelling Bestuur en Raad van Toezicht	5
Verslag van het Bestuur	5
Verslag van de Raad van Toezicht	6
Visie, missie, strategie	7
Activiteiten 2017 in beeld	10
Bouw	24
Verhuur	27
Organisatieontwikkeling	27
Facts & figures e.a.	28

DEEL 2 > FINANCIËLE VERSLAG

Financieel resultaat en resultaatanalyse	31
Balans per 31 december 2017	32
Staat van baten en lasten over 2017	33
Kasstroomoverzicht 2016	35
Toelichting op de jaarrekening	36
Toelichting op de balans per 31 december 2017	38
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017	43
Controleverklaring van de accountant	50

Foto omslag © Koos Boertjens

DEEL 1 > ACTIVITEITENVERSLAG

ALGEMENE GEGEVENS

Stichting Groninger Forum te Groningen is ingeschreven in de Kamer van Koophandel onder nummer 1123587.

SAMENSTELLING BESTUUR EN RAAD VAN TOEZICHT

Het bestuur en de Raad van Toezicht van het Groninger Forum kennen de volgende samenstelling:

(Statutair) bestuurder: de heer D.O. Nijdam
(algemeen directeur)

De Raad van Toezicht bestond in 2017 uit:
Mw. Mr. W. Sorgdrager (voorzitter): benoemd per 1 november 2016
Dhr. L.J. Klaassen, benoemd per 2 oktober 2012
Dhr. H.A. Snapper, benoemd per 1 september 2016
Dhr. W.O. Wassenaar, benoemd per 2 oktober 2012
Dhr. B. Derksen, benoemd per 19 december 2017

Hoofd- en nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht zijn te vinden op www.groningerforum.nl/anbi.

VERSLAG VAN HET BESTUUR OVER 2017

De tijd vliegt. Waar 2015 nog in het teken stond van de bouwstop gerelateerd aan de aardbevingsproblematiek, in 2016 weer werd begonnen met bouwen, stond 2017 in het teken van de inrichting en afronding van het Forumconcept.

Vele uren overleg en afstemming met de (interieur-) architecten hebben geleid tot een ambitieus interieur- en inrichtingsplan. Verschillende sferen op de verdiepingen van de hand van drie verschillende architectenbureaus moeten de spanning van het gebouw versterken en de reis door het gebouw boeiend maken. Een ontwerp dat zeer wel integraal is te noemen door de supervisie van NL Architects, dat er voor waakt dat de ontwerpen op elkaar aansluiten en elkaar versterken.

Het ontwerp is vervolgens vastgesteld in het reguliere stuurgroepoverleg waarin ook de gemeente Groningen zitting heeft, waarna later dat jaar ook de gemeenteraad akkoord ging met het verstrekken van een lening om dit interieur daadwerkelijk te kunnen financieren.

Er was meer. Aan het eind van het jaar schreven we de uitvraag voor de horecapartner in het gebouw. Zowel landelijk als lokaal zochten we aandacht voor deze uitdagende opgave. Ook hier vroegen we een hoog ambitieniveau, oog voor de stad en directe omgeving van het gebouw en een nadrukkelijke samenwerking met Forumorganisatie en programmering. In 2018 zal dit traject worden afgerond.

Maar de focus lag niet alleen op het gebouw en de inrichting. Een ander speerpunt was te komen tot een nieuw en beter passend functiehuis voor de medewerkers van het Groninger Forum. Dit was noodzakelijk doordat we een samengestelde organisatie zijn en veel van de huidige functies een historisch karakter hebben dat niet aansluit bij de werkzaamheden die van een ieder worden verwacht in het nieuwe gebouw. Daar zullen de verschillende werkzaamheden veel meer integraal worden uitgevoerd en dat vereist dus bijvoorbeeld andere profielen en beschrijvingen. We hebben samen met de Ondernemingsraad veel tijd en energie gestoken in het nieuwe functiehuis. Hierbij lag de focus op meer transparantie in het salarisgebouw, functiebeschrijvingen die beter aansluiten op de situatie in het nieuwe gebouw en een plattere organisatie met minder middenmanagement en meer gedelegeerde verantwoordelijkheid. Het nieuwe functiehuis hebben we laten objectiveren door een externe specialist. In 2018 voeren we de nieuwe opzet in, maar het zal feitelijk zijn beslag krijgen in het nieuwe gebouw.

Op het gebied van communicatie en marketing zijn we aan de slag gegaan met het verder uitdiepen van onze positionering. Als basis voor ons toekomstige programma, ons publiek en ook zeker onze medewerkers. Deze strategische en inhoudelijke basis vormde de opmaat voor het structureren van de aanpak voor zowel sponsor- als fondsenwerving. Dit traject werd gestart in 2017 maar zal de komende jaren uiteraard gewoon doorlopen.

Maar niet alle energie gaat naar het nieuwe gebouw. Immers we zijn gewoon open in het centrum en in de wijken, met bibliotheek en filmtheater. We worden ook nu al bezocht door honderdduizenden per jaar. Voor ons werk in het sociale domein bijvoorbeeld (DigiD cursussen, laaggeletterdheid, mediawijsheid, digitale belastingaangifte etc.) of voor een avondje film, een evenement, het huren

van zaalruimte, een van onze 150 cursussen, schoolbezoek (15.000 leerlingen per jaar) of om een krantje te lezen, koffie te drinken, boek te lenen of te studeren. We zijn al die publieke instelling met die lage drempel en mensen weten ons al elk jaar beter te vinden.

Kortom, de komende tijd blijft het nog wel even hinken op twee gedachten. Wat doen we nu en wat doen we straks. Hoe zorgen we ervoor dat we nu leveren en ontwikkelen, maar dat we ook doen wat nodig is om straks succesvol open te gaan. Onze gasten verwachten niet anders dan een rijk aanbod aan film, boek, debat en evenement. Waar mogelijk proberen we dit ook nu al te verbeteren en uit te diepen. Dit om het lezen en het bezoek aan onze instellingen te bevorderen. Het jaar eindigde met prachtige bezoekcijfers, voor zowel de wijkfilialen, de centrale bibliotheek als film. We noteerden net iets meer dan 1,2 miljoen bezoeken. Maar zoals gezegd, dit alles gebeurt in een winkel die tijdens de verbouwing gewoon open is. De focus gaat steeds meer naar de toekomst. Nu blijven presteren maar er straks inhoudelijk en organisatorisch staan als een huis: dat is ons doel.

Dat vraagt soms behoorlijk wat flexibiliteit van onze medewerkers, maar is ook uiterst inspirerend. Al die mooie dingen op het gebied van educatie, film, debat, lezingen, festivals en literatuur waren vanzelfsprekend onmogelijk geweest zonder het niet-aflatende enthousiasme van onze medewerkers en van de vele partijen waarmee we nauw samenwerken. Het was een mooi jaar en ik wil dan ook alle betrokkenen bedanken voor hun inzet hierbij. Daarnaast wil ik een speciaal woord van dank uitspreken voor de Raad van Toezicht voor hun nuchtere betrokkenheid en scherpste.

Groningen, maart 2018

Dirk Nijdam
Directeur-bestuurder Groninger Forum

RAAD VAN TOEZICHT

De Raad van Toezicht heeft in 2017 vier keer in het bijzijn van de directie vergaderd. Daarnaast heeft de Raad van Toezicht een gesprek gehad met de ondernemingsraad en is door individuele leden enkele malen met directie en/of management gesproken over specifieke dossiers, zoals op

het gebied van financiën. Belangrijke onderwerpen die in onze vergadering zijn besproken, betreffen:

- + De lopende activiteiten en (exploitatie) resultaten op het gebied van film, debat en bibliotheek.
- + De werving van een directeur Marketing en Programma.
- + Goedkeuring statuten en directiereglement.
- + Bespreken en goedkeuren van de jaarrekening (hierbij was ook de accountant aanwezig).
- + Bespreken en goedkeuren van de begroting.
- + Bespreken van de managementletter (in bijzijn van de accountant).
- + Voortgang van de nieuwbouw en aanbesteding van de inrichting.
- + De exploitatie na ingebruikname van de nieuwbouw.

In 2017 is de Raad van Toezicht betrokken geweest bij de werving van een nieuwe directeur Marketing en Programma. Wij zijn verheugd dat Hans Poll in deze rol het Groninger Forum heeft versterkt. Daarnaast heeft de Raad van Toezicht een voordracht gedaan aan de gemeente voor de uitbreiding van de Raad, welke door de gemeente eind 2017 formeel is bekrachtigd. Vanaf 19 december 2017 is de Raad uitgebreid met dhr. B. Derksen.

De exploitatie na ingebruikname van de nieuwbouw blijft een belangrijk aandachtspunt. Ondanks dat door het Groninger Forum diverse kostenbesparende maatregelen zijn genomen en constructieve gesprekken met de gemeente hierover plaatsvinden, is er thans nog geen zekerheid of de exploitatie dekkend zal zijn. Dit wordt mede veroorzaakt door bezuinigingen op de subsidies alsook door het feit dat de huur waarschijnlijk hoger zal zijn dan oorspronkelijk beoogd, hetgeen komt door een andere berekeningssystematiek. Wij hebben ons vergewist dat de directie de juiste stappen, ook naar de subsidiegever, in deze zet en zullen komend jaar toezien dat de onzekerheden worden opgelost.

De leden van de Raad van Toezicht zijn voor vier jaar benoemd door de gemeente Groningen, die de belangrijkste subsidiegever van stichting Groninger Forum is. De gemeente heeft ook de bezoldiging voor de toezichthouders vastgesteld, welke in de jaarrekening

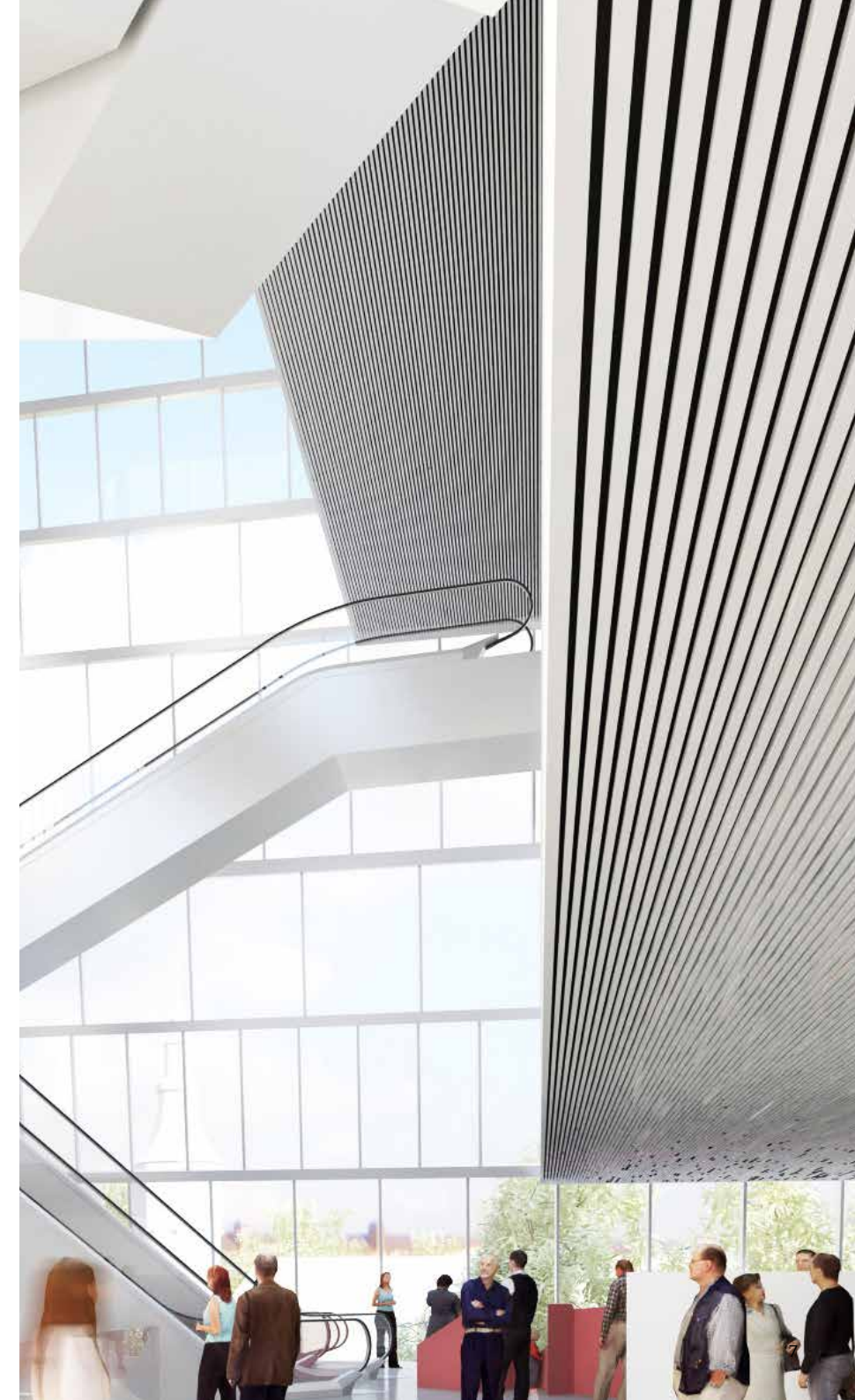
is toegelicht. Met de gemeente is ook afgesproken dat de Nederlandse Corporate Governance Code, hoewel deze formeel niet geldt voor Groninger Forum, als leidraad wordt gebruikt, voor het toezicht.

De hoofdfuncties en nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht zijn opgenomen op de website van Groninger forum (www.groningerforum.nl). De leden zijn onafhankelijk en de individuele leden van de Raad van Toezicht hebben competenties op aandachtsgebieden, zoals bestuur, cultuur, financiën, vastgoed, ondernemerschap en innovaties.

Tot slot merken wij op dat het Groninger Forum afgelopen jaar mooie resultaten heeft bereikt qua bezoekersaantallen en verschillende ontplooiende activiteiten. Hier mogen de medewerkers, maar ook bezoekers en stad trots op zijn! De komende periode tot de opening zal veel inzet van medewerkers vragen, alsmede het oplossen van enkele onzekerheden in de exploitatie. Wij constateren dat hierin goede stappen worden gezet en zien dit met vertrouwen tegemoet.

Groningen, maart 2018

Winnie Sorgdrager
Voorzitter Raad van Toezicht

FORUMVISIE

In 2017 is een grote stap gemaakt in het finetunen van de visie, missie en strategie van het Groninger Forum. Met de komst van Hans Poll als directeur Marketing & Programma was er dedicated aandacht om de uitgezette inhoudelijke lijn te verdiepen en voorzichtig uit te werken in programmaplannen voor de nieuwbouw.

De toekomst is van iedereen

De wereld verandert sneller dan ooit. Dat is in ieder geval wat mensen ervaren. Het leven wordt ingewikkelder. Niet zo gek dus dat we soms de neiging hebben om ons af te sluiten voor nieuwe ontwikkelingen. Maar de toekomst laat zich natuurlijk niet tegenhouden. En al helemaal niet door haar de rug toe te keren. Het Groninger Forum kiest voor het open vizier. Ons uitgangspunt is: liever een toekomst die je ziet aankomen dan een toekomst die je overvalt. Kunnen wij mensen verleiden om hun vizier te openen voor de wereld van morgen, dan zijn wij in onze opdracht geslaagd. De toekomst omarmen, daar begint het mee.

Het Groninger Forum is een antwoord op de grote ontwikkelingen van deze tijd. Mondialisering. Digitalisering. De alom aanwezige beeldcultuur. Technologie die doordringt tot diep in het dagelijkse leven. De noodzaak van levenslang leren.

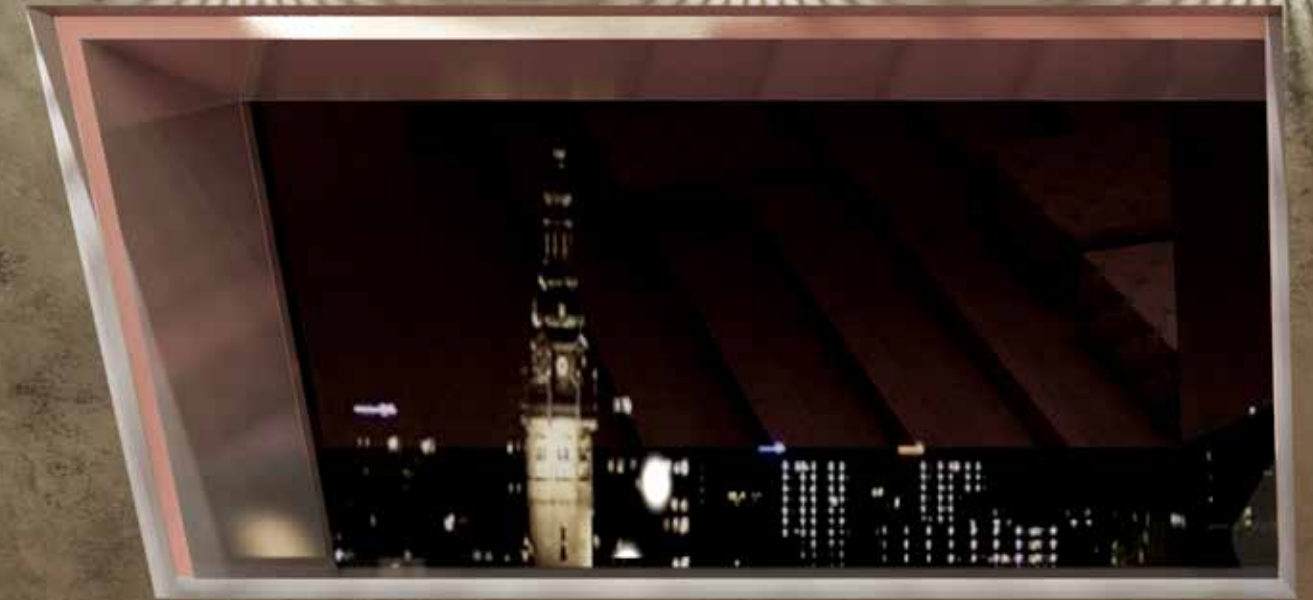
Het Groninger Forum is gebouwd op drie principes:

- + Ieder moet uitzicht krijgen op zijn deel van de toekomst. Tekort schietende digitale vaardigheden en andere drempels voor deelname in de 21e eeuw worden opgeruimd.
- + Publiek krijgt een hoofdrol: ontmoeting en interactie zijn vaste ingrediënten van de programmering.
- + Het begint met inspiratie: alleen door mensen echt te raken (verbazen, uitdagen, betoveren) zullen ze zich openen voor nieuwe mogelijkheden.

De programmering van Groninger Forum is altijd terug te voeren op ons doel: de toekomst omarmen. De thema's van evenementen en exposities zullen zich dan ook vooral op de volgende domeinen bewegen:

- + Actualiteit en samenleving
- + Populaire cultuur
- + Kennis en technologie

Waar mogelijk zullen we onze belangrijkste troef uitspelen: de integrale programmering. Wat bedoelen we daarmee? In het gebouw van het Groninger Forum zijn de muren tussen bibliotheek, expositieruimte, debat en filmtheater letterlijk en figuurlijk weggevallen. We zijn één organisatie en dus niet een soort 'bedrijvenverzamelgebouw'. Omdat alle voorzieningen onder één en dezelfde leiding vallen, kunnen we actuele thema's belichten op een manier die waarschijnlijk nergens anders ter wereld kan: integraal, multidisciplinair en met een internationale allure.

Programma en invulling vanaf opening

Bovenstaand verhaal wordt vertaald naar de invulling en programmering van de nieuwbouw. In 2017 zijn de plannen voor de invulling van Storyworld, het nieuwe Nederlands museum voor strips, animatie en games gesmeed en ingediend bij de eerste fondsen (succesvol naar we nu weten!). Daarnaast zijn de eerdere verkenningen voor de exposities uitgewerkt in concrete plannen en samenwerkingen. De eerste grote internationale tentoonstelling in de nieuwbouw is gepland, en zal later dit jaar/begin volgend jaar worden bekend gemaakt.

ACTIVITEITEN 2017 IN BEELD

Zoals in het voorwoord al omschreven, waren we naast de vele voorbereidingen voor de nieuwbouw nog aardig druk met het dagelijkse programma. 2017 was opnieuw een erg goed jaar. Van een nieuw bibliotheekabonnement tot Staakvermaak, van de drukbezochte bouwplaats tijdens

de Dag van de Bouw tot een compact retrospectief van Jim Jarmusch. En alles wat je daartussenin kunt vinden of bedenken: ruim 5.000 filmvoorstellingen en een kleine 200 andere activiteiten. Op de volgende pagina's presenteren we in vogelvlucht de hoogtepunten.

International Film Festival Rotterdam in Groningen
Woensdag 1 t/m zondag 5 februari IFFR in Groningen. Openingsfilm **Het doet zo zeer** in aanwezigheid van Heleen van Royen
Vijf dagen, meer dan 50 filmtitels, 10.000 bezoekers

Foto: © Bob de vries

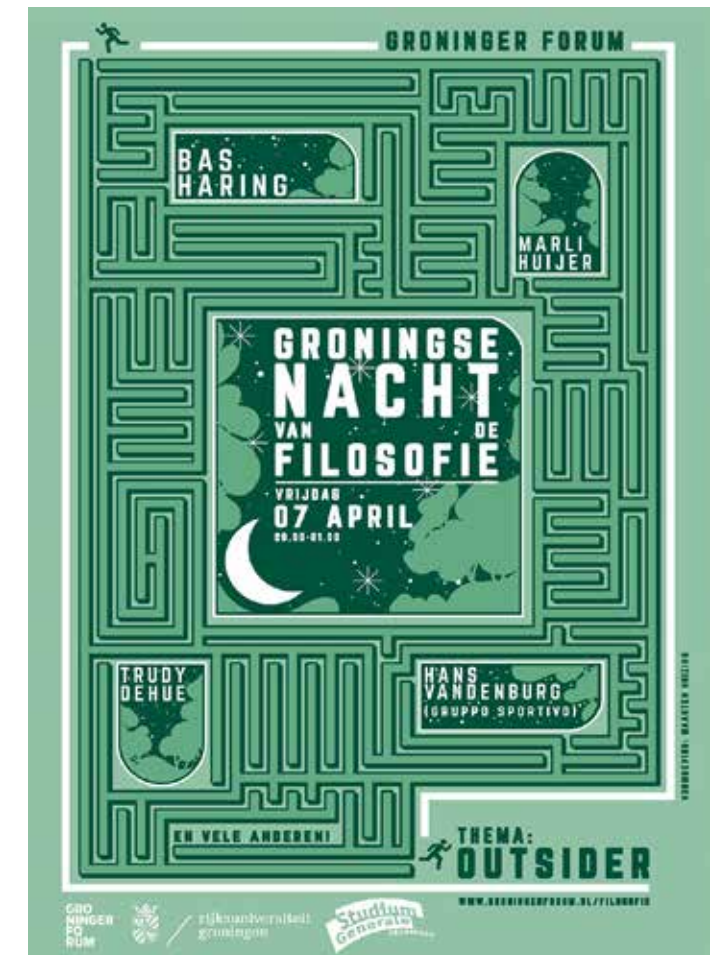

The Way of Jim Jarmusch

Gelijk na het IFFR in Groningen, waar zijn nieuwste film *Paterson* in première ging, had het Groninger Forum een mooi overzicht van de films van een van de grootste onafhankelijke filmmakers van deze tijd: Jim Jarmusch. We vertoonden acht van zijn films, waaronder het eerder genoemde *Paterson*, dat alleen al goed was voor 3.295 bezoeken en daarom terecht een plaats inneemt in onze top 10 van best bezochte films.

De Groningse Nacht van de Filosofie

Alweer de zesde editie van de Groningse Nacht van de Filosofie trok 550 bezoekers. Zij luisterden, keken en verbaasden zich over de betogen, voordrachten en workshops van Bas Haring, Joke Hermsen, Marli Huijer, Gruppo Sportivo en anderen.

Groningse Nieuwe: De Stille Beving

In de serie Groningse Nieuwe worden sinds 2004 films van Groningse makers gepresenteerd. In 2017 was in die serie de documentaire *De Stille Beving* van Piet Hein van der Hoek te zien. Een treffend portret van een gezin in een klassieke Groninger herenboerderij dat een dappere poging doet de complexe problematiek die samenhangt met de gaswinning het hoofd te bieden.

Dag van de Bouw

Tijdens de jaarlijkse Dag van de Bouw, op zaterdag 20 mei, stelde de BAM in samenwerking met gemeente Groningen en het Groninger Forum de bouwplaats waarop het Forumgebouw gestalte krijgt open voor het publiek. Een enorm succes. Met ruim 2.300 bezoekers stond 'onze' bouwplaats met stip in de top drie van Nederland.

Groninger Forum presents YOUR CINEMA

JOUW FAVORIETE FILM
OP HET WITTE DOEK?

HEREPLEIN 73

GRONINGERFORUM.NL /YOURCINEMA

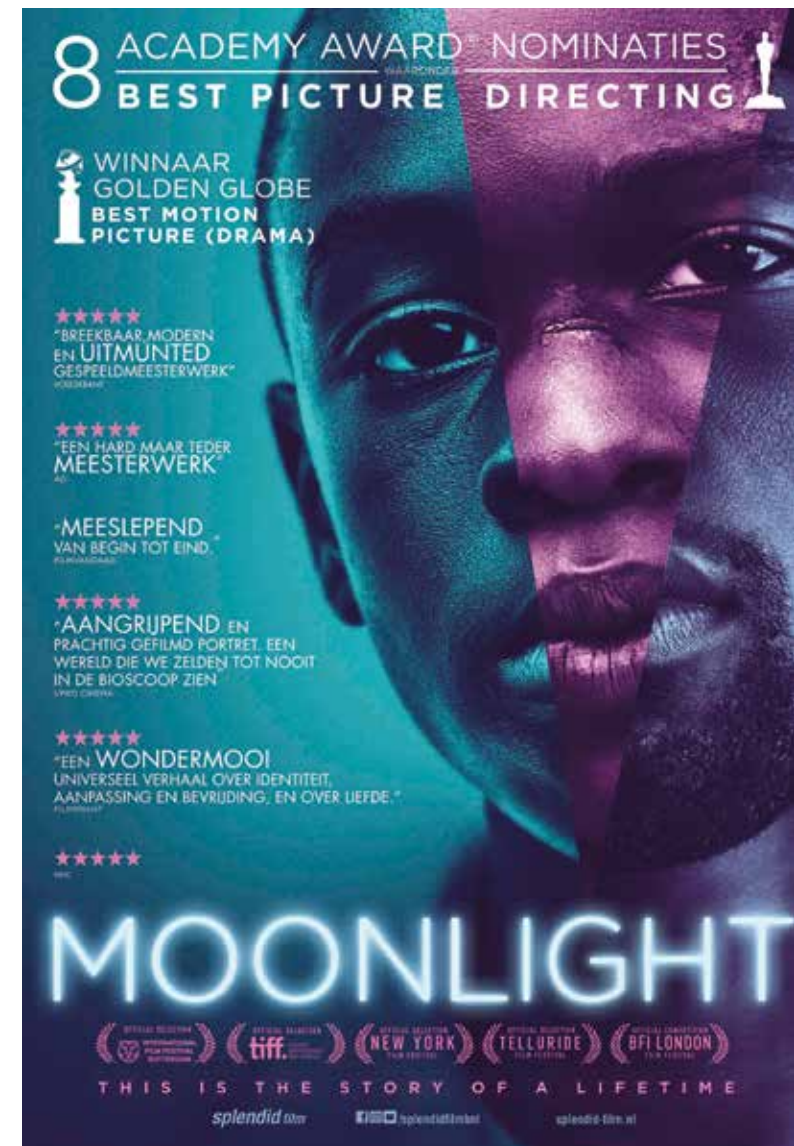
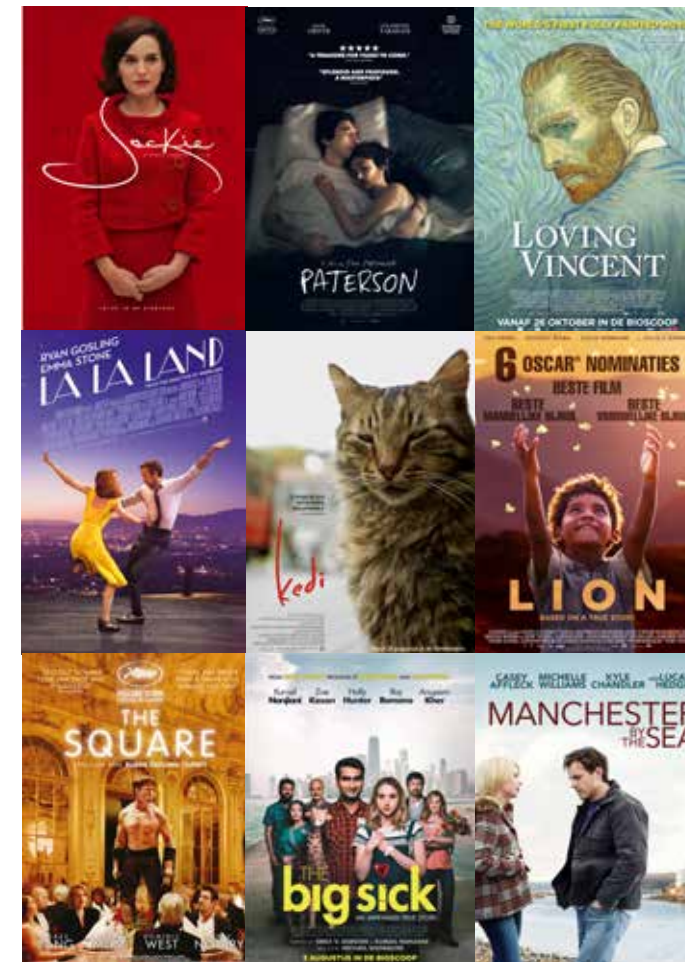
Your Cinema

Voor de zomer startten we met een nieuw initiatief: Your Cinema. Het publiek stelt via Facebook filmtitels voor die ze graag op het witte doek zouden terugzien. Onze programmeur maakt een shortlist waarop het publiek (weer via Facebook) kan stemmen. De winnende film wordt vertoond, met een hartstochtelijk betoog van de inzender vooraf! In 2017 waren zeven edities. In 2018 prolongeren we dit sympathieke event.

Best bezochte films 2017

Bovenaan de top 10 van best bezochte films staat het hypnotiserende en hartverscheurende *Moonlight*, met ruim 7.000 bezoekers de absolute nummer 1 van 2017. Tezamen waren deze tien films goed voor ruim 32.000 bezoekers.

1.	Moonlight	7.083
2.	Jackie	3.522
3.	Paterson	3.295
4.	Loving Vincent	3.210
5.	La La Land	3.150
6.	Kedi	3.031
7.	Lion	2.928
8.	The square	2.296
9.	The big sick	2.185
10.	Manchester by the sea	2.173

Verschillende top vijf uit het collectiefront.
Welke boeken waren afgelopen jaar populair?

Reserveringen

1. Holleeder	Judas
2. French	Zondagochtend breekt aan
3. Slaughter	Goede dochter
4. Verhoef	Nazomer
5. Brown	Oorsprong

Non-fictie

1. Holleeder	Judas
2. Mak	De levens van Jan Six
3. Zijl, van der	De Amerikaanse prinses
4. VERJO	Examentraining personenauto
5. Withuis	Juliana

Fictie

1. Groen	Pogingen iets van het leven te maken
2. Koch	De greppel
3. Op de Beeck	Vele hemels boven de zevende
4. Barend	Je ziet mij nooit meer terug
5. Palmen	Jij zegt het

Fictie spannend

1. Noort	Huidpijn
2. Vlugt, van der	Toen het donker werd
3. Baldacci	Niemandslaan
4. French	Als het zaterdag wordt
5. Hawkins	Het meisje in de trein

Jeugd / non-fictie

1. Kearney	Ontwerp en bouw : ongelooflijke
Minecraft® avonturen
2. Rowling	Harry Potter en het vervloekte kind:
deel een en twee [toneel]
3. Rowling	Harry Potter and the cursed child [toneel]
4. Kearney	Ontwerp en bouw: ongelooflijke
Minecraft® steden
5. Guinness World Records	2017

Jeugd / Prentenboeken

1. Lieshout, van	Boer Boris gaat naar zee
2. Rayner	Krrrr...okodil
3. Davies	De kleine walvis
4. Haughton	Mama kwijt
5. Metzger	Mijn allereerste voertuigen zoekboek

Jeugd / A-boeken (5-9 jaar)

1. Loon, van	Dolfje Weerwolfje
2. Loon, van	Dolfje Sneeuwwolfje
3. Polderman	Frozen
4. Loon, van	Superdolfje
5. Oldenhove	Mees Kees op de planken

Jeugd / B-boeken (va. 9 jaar)

1. Griffiths	De waanzinnige boomhut van
78 verdiepingen
2. Griffiths	De waanzinnige boomhut van
52 verdiepingen
3. Kinney	FF offline
4. Russell	Houd de dief
5. Russell	Er was eens

Jeugd / C-boeken (vanaf 12 jaar)

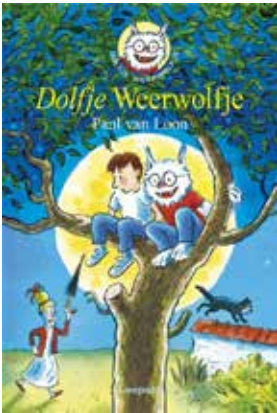
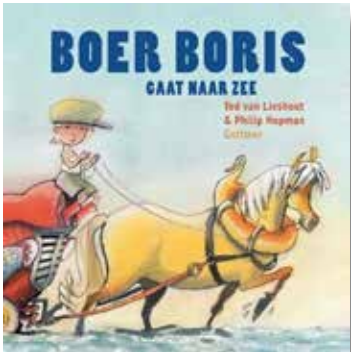
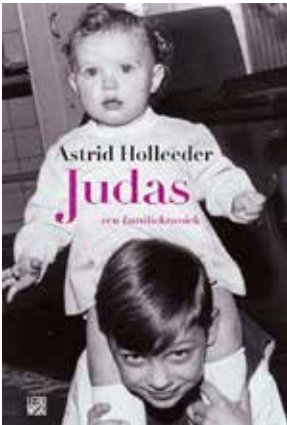
1. Mous	2C
2. Brown	De Da Vinci code
3. Rowling	Harry Potter en de Orde van de Feniks
4. Meijer	Moordspel
5. Mous	Virus

Jeugd / D-boeken (young adult, 15+)

1. Collins	Hongerspelen
2. Rowling	Harry Potter en de halfbloed prins
3. Wallis de Vries	Wreed
4. Wallis de Vries	Klem
5. Cass	De kroon

Strips

1.	De grappigste avonturen van Donald Duck nr. 31
2.	Walt Disney's Donald Duck als erfgenaam
3.	De grappigste avonturen van Donald Duck nr. 21
4.	De grappigste avonturen van Donald Duck nr. 30
5.	Donald Duck Junior

Het nieuwe abonnement

Geen boetes meer, 25 items tegelijk lenen en gratis toegang tot 10.000 e-boeken voor maar 4 euro per maand! Samen met Biblionet Groningen werd eind 2016 het nieuwe bibliotheekabonnement geïntroduceerd en in 2017 uitgerold. Bij dit nieuwe abonnement was het uitgangspunt om zo weinig mogelijk barrières voor de klant op de werpen. Vooral de dreiging van boete te moeten betalen was lange tijd een negatieve associatie bij het bibliotheekgebruik.

Voor de houders van een Stadterspas hebben we met de gemeente Groningen de afspraak kunnen maken dat deze leners een gratis abonnement krijgen: de gemeente en het Groninger Forum betalen elk de helft. Hierdoor is het aantal leden met een Stadterspas aanmerkelijk gestegen. Onze klanten hebben zeer positief op het nieuwe abonnement gereageerd. De uitval was minder hoog dan waar we op gerekend hadden. In het voorjaar van 2018 starten we, weer in samenwerking met Biblionet Groningen, met een ledenwerfcampagne om het verloren aantal leden meer dan goed te maken.

**GRO
NINGER
FO
RUM**

**+ YEAH!
NOOIT MEER
EEN BOETE**

HET NIEUWE BIBLIOTHEEKABONNEMENT
SLECHTS € 4,- PER MAAND!

WWW.GRONINGERFORUM.NL/ABONNEMENT

Griezelslaapfeestje in de Kinderboekenweek

Op vrijdag de 13e oktober, tijdens de Kinderboekenweek met thema *Gruwelijk eng*, gaven wij kinderen tussen 9 en 12 jaar de gelegenheid om een nachtje te slapen in de bibliotheek. Ruim 50 helden nestelden zich rond het virtuele haardvuur, luisterden naar griezelverhalen en kropen met hun vrienden en vriendinnen in hun slaapzak in de knusse kartonnen tentjes.

Foto: © Bob de Vries

**GRO
NINGER
FO
RUM**

**DAGBLAD
NOORDEN**

VRIJDAG 3 T/M DONDERDAG 16 MAART

TWEEDE KAMER VERKIEZINGEN

IN HET GRONINGER FORUM

HET ALTERNATIEVE VERKIEZINGSDEBAT | POLITIEKE
MARKT | UITSLAGENAVOND | MORNING-AFTER ONTBIJT

GRONINGERFORUM.NL/VERKIEZINGEN

HEREPLEIN + OUDE BOTERINGESTRAAT   **GRATIS!**

Tweede Kamerverkiezingen 2017

Het Groninger Forum geeft altijd thuis bij verkiezingen. De Tweede Kamerverkiezingen van vorig jaar waren aanleiding voor een verkiezingsmarkt vooraf, een uitslagenavond op de dag zelf en een morning-after ontbijt de ochtend erna. De laatste activiteit was een welkome verdieping op de actualiteitsprogrammering. In samenwerking met het Dagblad van het Noorden.

Naked Lunch: Bert Wagendorp

Wanneer Bert Wagendorp zijn favoriete stad aandoet kun je rekenen op een volle zaal. Het Buro van locatie Oude Boteringestraat pulde dan ook uit toen Rense Sinkgraven tijdens de Naked Lunch deze populaire auteur en columnist aan de tand voelde over kunst, literatuur en andere aardse zaken.

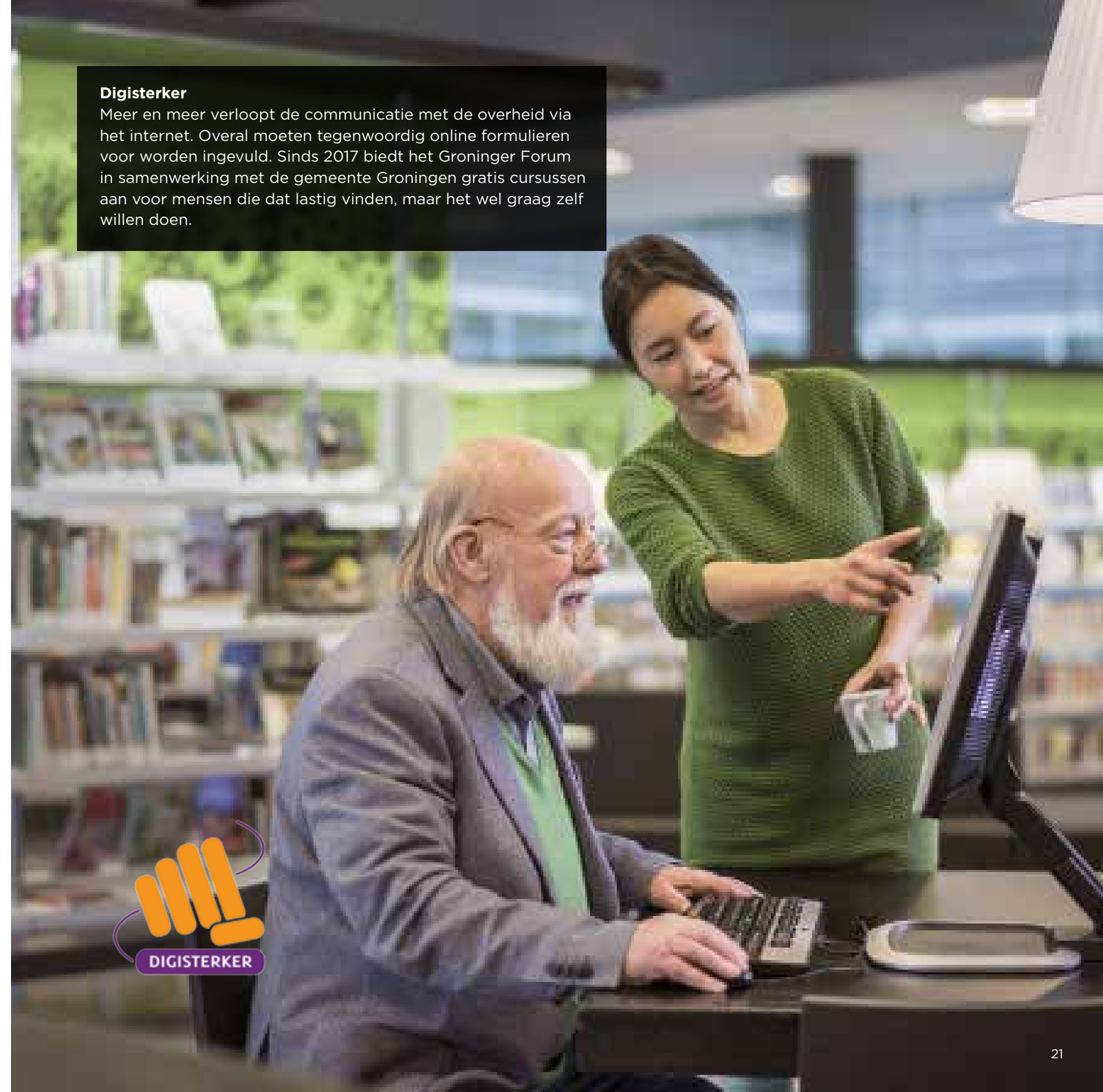
**GRO
NINGER
FO
RUM**

NAKED LUNCH BERT WAGENDORP

DONDERDAG 16 MAART 12.30 UUR

OUDE BOTERINGESTRAAT 18   GRONINGERFORUM.NL

Digisterker

Meer en meer verloopt de communicatie met de overheid via het internet. Overal moeten tegenwoordig online formulieren voor worden ingevuld. Sinds 2017 biedt het Groninger Forum in samenwerking met de gemeente Groningen gratis cursussen aan voor mensen die dat lastig vinden, maar het wel graag zelf willen doen.

Staakvermaak

Omdat de leraren van het primair onderwijs op dinsdag 12 december staakten, bood het Groninger Forum ouders, verzorgers en kinderen die dag staakvermaak met prachtige kinderfilms, een volle zaal met maak- en knutseltafels en uitstekende wifi en cappuccino's.

Foto: © Gemeente Groningen

Groninger Forum Academie

In totaal schreven 1.883 mensen zich in voor een cursus of lezing aan de Groninger Forum Academie, het merendeel voor een taal cursus. Daarnaast waren er ook weer vele losse cursussen. Dit waren de populairste:

1. Howards End | Mijlpalen film
2. Pulp Fiction | Mijlpalen film
3. Grote denkers | Menno de Bree
4. Faust | Mijlpalen film
5. A clockwork orange | Mijlpalen film
6. Hollandse meesters uit de Hermitage | Rense Bakker
7. Hoogtepunten uit de kunst | Peter Kooke
8. Do the right thing | Mijlpalen film
9. Alles over de Bijbel en de Koran | Doeke Sijens
10. Honderd jaar Oktober-revolutie | Wierd Duk

**GRO
NINGER
FO
RUM**
ACADEMIE

BIBLIOTHEEKLIJF
€ 5,- KORTING PER CURSUS

CURSUSGIDS 2017-2018

Krijg les van inspirerende docenten zoals Renée Luth, Wierd Duk, Kester Freriks, Menno de Bree, Robert Vuijsje, Rosa Timmer, Elfie Tromp en vele anderen

GRONINGERFORUM.NL/ACADEMIE

Docs: Down to Earth

Documentaires ingewikkeld? Niet deze titel! Het aaibare *Down to Earth* draaide na de première datum op 26 oktober 2016 maar liefst 61 weken! Zondag 24 december 2017 was de laatste vertoning. De film over een Nederlands gezin dat hun luxelevens achter zich laat en op een spirituele zoektocht langs inheemse wijzen uit oude, traditionele culturen gaat trok in het Groninger Forum 1.281 bezoekers.

BOUW

Groninger Forum

Begin 2017 heeft het Groninger Forum met de geselecteerde interieurarchitecten van deMunnikdeJongSteinhauser en &Prast&Hooft een aanvang gemaakt met de uitwerking van de interieurontwerpen. In een aantal workshops zijn het voorlopig ontwerp en definitief ontwerp van de openbaar toegankelijke pleinen, de filmzalen en de multifunctionele zaal afgerond. Met name de laatste twee hebben relatief veel tijd gekost, maar hebben uiteindelijk tot een zeer bijzonder concept geleid. Bij de uitwerking zijn behalve de interieurarchitecten ook akoestische-, theater- en cinematechnische adviseurs betrokken. Specifieke onderdelen uit het interieur, zoals Forumlab, plein jeugd en de werkplekken voor personeel op de verschillende verdiepingen, zijn in aparte sessies met betrokken medewerkers besproken en uitgewerkt. In een fasedocument Voorlopig Ontwerp zijn medio juli kosten en plannen vastgesteld en is in oktober het Definitief Ontwerp vastgesteld. Telkens heeft ook een financiële toetsing plaatsgevonden en is een second opinion gevraagd. Na het Definitief Ontwerp is de bestekfase opgestart, die in februari 2018 moet zijn afgerond.

Eind 2017 heeft een openbare selectie plaatsgevonden van een horecapartij. Uiteindelijk is één partij overgebleven waarmee verder zal worden onderhandeld.

Aannemer BAM heeft 2017 gebruikt om het gebouw tot de achtste verdieping op te bouwen en tot de vierde verdieping voor een groot deel wind- en waterdicht te maken. Met de afbouw is echter in december nog niet gestart omdat het gebouw nog te vochtig was. Het geeft de BAM de gelegenheid om nog een laatste ronde van wijzigingen door te voeren. Deze waren in de wachtstand gezet omdat het accent eerst op de ruwbouw lag. In het laatste kwartaal van 2017 hebben Groninger Forum en Gemeente Groningen besloten afbouw en interieurinrichting samen te voegen om te voorkomen dat allerlei bouwtechnische aanpassingen na de oplevering moeten gebeuren en zo ook meer tijd voor de afbouw te realiseren.

In het laatste kwartaal zijn met het Forumpersoneel in een aantal shifts rondleidingen gehouden door het gebouw.

Met de afdeling Vastgoed van de Gemeente Groningen is met behulp van een extern adviesbureau de eerste aanzet gedaan om te komen tot een exploitatieplan en een beheer- en onderhoudsplan. Hierbij worden gegevens en aannames uit het verleden getoetst aan nieuwe inzichten en wordt verkend hoe en op welke wijze het gebouw moet worden beheerd en volgens welke normen.

Locatie De Wijert

De senior locatiemanager en de bouwadviseur nemen deel aan het bouwprojectteam van de nieuwbouw in De Wijert. Eind 2016 kwam het project tot stilstand. De geraamde bedragen en de aanbesteding van het bouwplan lagen dermate ver uit elkaar dat het jaar werd afgesloten met een forse opdracht voor het ontwerpteam. In 2017 heeft dit ertoe geleid dat het bouwprojectteam afscheid heeft genomen van het ontwerp, zijn de ambities bijgesteld, hebben de toekomstige gebruikers ruimte moeten inleveren en heeft de raad desgevraagd een aanvullend bedrag beschikbaar gesteld. Eind 2017 zijn programma's van eisen herzien en is er een vlekkenplan opgesteld. In het eerste kwartaal van 2018 wordt een eerste schetsontwerp van een nieuw ontwerp verwacht.

Foto: © Gemeente Groningen

Foto: ©Erwin Kloen

BUSINESSCLUB 2017-2018

AaaBee Accountancy
AAS architecten
ABC Nova
AV-Adviesbureau
Bos & Bos Catering
Brouwerij Martinus
Bureau Brouwers
DB audio video systemen
De Facilitaire Coöperatie u.a.
De Haan advocaten en notarissen
De Kok Advies & Training
De Weijs Advies
De Zwarte Hond
Diataal BV
digiTAAL duurzaam communiceren
DJ Translations & Editing
Drukkerij Gerlach
Global textware
Goldmund, WyIdebeast & Wunderliebe

In Petto mode
LC Architects
Lichtpunt Theatertechniek
Luna producties
Lux Animum Laetificat
Lytz
Marieke Verdijk Videoproducties
Marvis Concept + Vorm
Matton Consult
Noorderpoort
O'42 interieur
PlasBossinade
Pynter
Schwung Visuell
Studio Han Koning
TS Holding bv
Videvos
World Fish Migration Foundation
Zie Ommezijde

VERHUUR

Het Groninger Forum heeft cultureel ondernemerschap hoog in het vaandel staan. Een van de commerciële activiteiten is het verhuren van de ruimtes van de locaties Hereplein en Oude Boteringestraat. Naast het gegeven dat dit inkomsten genereert die ten goede komen aan een gezonde exploitatie, komen op deze manier ook nieuwe doelgroepen in contact met het Groninger Forum.

Het verhuurpalet bestond afgelopen jaar als altijd uit uiteenlopende evenementen en groepen. Zo kwamen wekelijks studenten hun college volgen in een van de bioscoopzalen. Ook werden er congressen en symposia georganiseerd, waaronder drie meerdaagse internationale congressen zoals EMBO, Flavins en Point Lab EIT. In de bibliotheek stond de verhuur ook niet stil. Deze locatie is met name populair om vergaderingen te organiseren.

In 2016 lag het zwaartepunt van de verhuur bij het filmtheater aan het Hereplein. Omdat het aantal colleges in 2017 drastisch is afgenomen is dit zwaartepunt verschoven naar onze locatie aan de Oude Boteringestraat. We hebben in 2017 494 diverse verhuuractiviteiten – van vergadering tot meerdaags congres – gefaciliteerd. Op locatie Hereplein hebben wij 16.000 bezoekers ontvangen. Vanwege de daling van de colleges is dit minder dan in 2016. In de bibliotheek zijn 5.250 bezoekers geweest, wat weer een stijging is ten opzichte het voorgaande jaar. In 2018 verleggen wij onze blik naar de toekomst en bereiden wij ons voor op de verhuur in ons nieuwe pand.

Businessclub

De Businessclub van het Groninger Forum komt acht keer per jaar bij elkaar op locatie Hereplein. Tijdens de bijeenkomsten wordt een film vertoond in combinatie met een inleiding, discussie, borrel of etentje. In 2017 kwam de Businessclub samen bij de opening van het IFFR in Groningen, voor de vertoning van onder andere *T2 Trainspotting* en *Vele Hemels*, om te genieten van een cinemadiner bij *Retour en Bourgogne* en bij de openingsfilm van het IDFA in Groningen. Daarnaast kreeg de Businessclub ook een exclusieve rondleiding over de bouwplaats. Op dit moment telt Businessclub Groninger Forum 40 leden.

ORGANISATIEONTWIKKELING

De organisatieontwikkeling van het Groninger Forum stond in 2017 in het teken van het ontwerp van een nieuw functiehuis en organogram.

Het Groninger Forum is ontstaan uit verschillende organisaties die ieder hun eigen functiebeschrijvingen en salarisindeling hadden. In 2013 werd het personeel van filmtheater Images ondergebracht bij het Groninger Forum, in 2015 volgden de medewerkers van de Bibliotheek Groningen. Met de invoering van het nieuwe functiehuis, organogram en bijbehorende salarisindeling in 2017 is dit complexe integratieproces afgerond. Het Groninger Forum is hiermee een volledig geïntegreerde organisatie geworden, klaar voor de nieuwbouw.

In het nieuwe functiehuis zijn vijf hoofdgroepen beschreven en ingedeeld waarmee de indeling en matrix toepasbaar zijn voor de nieuwe organisatie. Bij de invoering van het nieuwe organogram hebben alle medewerkers middels een persoonlijke brief te horen gekregen in welk onderdeel van de organisatie ze geplaatst zijn. Door de nieuwe indeling en plaatsing hebben zowel medewerkers als leidinggevenden duidelijkheid gekregen over de onderlinge verhoudingen, samenwerkingen en de gewenste ontwikkelingen voor de toekomst in de nieuwbouw. Zowel het organogram als het functiehuis zijn in samenwerking met de Ondernemingsraad tot stand gekomen.

In 2017 is ook een traject met leidinggevenden ingezet. In verschillende bijeenkomsten zijn de leidinggevenden samen met de directie aan de slag gegaan met de gewenste organisatieontwikkeling. Centraal punt in deze bijeenkomst was omgaan met verandering. Leidinggevenden hebben over dit thema twee workshops gevolgd onder leiding van een externe adviseur.

In 2017 zijn vijf medewerkers in dienst getreden. Zeven medewerkers traden uit dienst, waarvan drie met pensioen zijn gegaan. Het netto ziekteverzuim was in 2016 3,4%.

FACTS & FIGURES

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Via kassa						
Film regulier	78.814	78.562	78.950	86.277	91.584	103.805
Film specials	4.515	3.496	3.555	1.599	4.506	
Film festivals (Cinekid, IDFA, FKFF, IFFRiG)	9.780	10.647	10.447	12.020	17.332	16.400
Film educatie	3.228	3.814	3.599	3.462	3.362	3.461
Non film (incl. openbare verhuur)	8.059	8.450	8.014	10.462	17.547	11.676
Hereplein + Oude Boteringestraat						
Totaal kassa	104.396	104.969	104.565	113.820	134.331	135.342
Buiten kassa Hereplein						
Educatie (projecten en workshops)	1.425	3.809	4.901	8.798	3.981	7.548
Verhuur	8.217	15.691	18.789	23.916	24.795	11.581
Projecten/programma op locatie of buiten kassa om	7.870	4.803	4.275	7.035	1.990	2.300
Overig programma aan Hereplein buiten kassa (o.a. ESNS)	2.250	2.000	2.350	1.800	2.000	2.290
Filmvertoningen in de provincie (via Liga 68)	n.v.t.	13.518	14.498	15.585	15.371	15.299
Totaal buiten kassa	19.762	39.821	44.813	57.134	48.137	39.018
Groninger Forum Bibliotheek						
Bibliotheek, locatie Oude Boteringstraat				627.565	696.518	729.532
Bibliotheek, locatie Beijum				40.334	43.605	43.220
Bibliotheek, locatie De Wijert				57.439	69.585	83.653
Bibliotheek, locatie Hoogkerk				34.839	36.722	38.875
Bibliotheek, locatie Lewenborg				44.044	42.660	56.163
Bibliotheek, locatie Selwerd				64.320	69.392	63.730
Bibliotheek, locatie Vinkhuizen				41.690	53.772	51.269
Totaal Bibliotheken				910.231	1.012.254	1.066.442
Correctie op totaal door dubbelingen kassa en tellers						-3.248
Totaal bezoek Groninger Forum (incl. correctie dubbelingen Bibliotheek/AT)	124.158	144.790	149.378	1.075.859	1.190.151	1.229.004
Overige cijfers						
Bezoekers Informatiecentrum Grote Markt	100.000	105.000	89.500	119.635	115.785	121.000
Abonnees nieuwsbrief	5.872	7.555	8.439	14.559	16.651	17.003
Volgers sociale media (twitter, facebook)	7.751	9.943	5.474	7.854	11.584	15.951
Website (visits)	363.526	406.456	393.675	528.905	827.683	963.164
Website (unieke bezoekers)	183.708	204.278	191.769	242.887	417.221	442.929
Website (pageviews)	1.273.164	1.450.172	1.496.924	1.854.923	2.548.949	2.951.765

FACTS & FIGURES

Groninger Forum, locatie	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
	Uitleningen		Verlengingen		Totaal uitl. en verl.		Reserveringen		Leners	
Beijum	58.248	56.232	32.904	0	91.152	56.232	4.976	4.045	3.268	3.159
Oude Boteringestraat	458.101	463.887	274.433	0	732.534	463.887	88.412	70.837	24.556	21.944
De Wijert	85.253	87.623	51.800	0	137.053	87.623	7.678	7.007	4.816	4606
Hoogkerk	38.204	39.652	20.276	0	58.480	39.652	3.057	2.835	2.310	2203
Lewenborg	59.300	62.879	31.503	0	90.803	62.879	4.425	3.828	3.572	3481
Selwerd	53.528	49.333	28.115	0	81.643	49.333	2.969	2.227	3.289	3275
Vinkhuizen	68.832	66.799	39.119	0	107.951	66.799	3.790	3.153	3.689	3711
Totaal	821.466	826.405	478.150	0	1.299.616	826.405	115.307	93.932	45.500	42.379

DEEL 2 > FINANCIËLE VERSLAG

FINANCIËEL RESULTAAT EN RESULTAATBESTEMMING

Het resultaat over 2017 sluit met een positief resultaat op de bedrijfsvoering van € 1.079.000, begroot was een resultaat van € 150.000 voor resultaatbestemming. Dit positieve verschil komt voor een groot deel á € 417.000, doordat er dit boekjaar minder is uitgegeven aan de ‘Voorbereiding Forum’. Het moment van uitgeven van deze kosten loopt gelijk op met de vorderingen van de nieuwbouw. Voor deze uitgaven is een bestemmingsreserve gevormd op de balans van in totaal 1,5 miljoen, deze blijft wel in stand en de uitgaven zullen komend jaar worden gedaan. Het overige verschil komt ten gunste van de opbouw van de algemene reserve, het weerstandvermogen. Deze toevoeging is € 512.000 hoger de begroot. Het positieve verschil ten opzichte van de begroting komt doordat de commerciële activiteiten van het Groninger Forum zich positiever hebben ontwikkeld dan was begroot. Zowel de Collectie als Film en Verhuur laten een groei zien in de omzet ten opzichte van de begroting. In 2017 hebben we een nieuw lidmaatschapstelsel ingevoerd. Dit betekende een nieuwe tariefstructuur en andere voorwaarden. Belangrijk punt hierbij was het boetevrij kunnen lenen. Wij verwachtten hiervan met name op de langere termijn betere resultaten. Echter reeds in 2017 voldeed deze nieuwe aanpak beter dan verwacht. De begrote daling van leengelden is juist een groei geworden. Ook bij de film konden we een forse meevaller boeken. 2017 was een recordjaar voor de filmomzet. De afname van de baten ‘overige programmering’ komt doordat De Nacht van Kunst & Wetenschap uit het programma is gehaald. Dit zorgt ook voor een gelijke afname in de commerciële lasten. Verder is er een besparing gerealiseerd op de huisvestingskosten van € 136.000,-. Er zijn nieuwe servicecontracten afgesloten en de derde verdieping aan de Oude Boteringestraat wordt niet meer gehuurd. Alles bij elkaar heeft dit geleid tot een beter resultaat dan was begroot. Vooral de positieve ontwikkeling van de commerciële baten Collectie, Film en Verhuur is een basis om op door te bouwen naar het nieuwe Groninger Forum. Voor een volledige toelichting op de financiën over 2017 verwijzen we naar de jaarrekening.

Opbouw reserves

Een deel van de uitgaven is gedaan voor advies en voorbereiding van het nieuwe gebouw. Deze uitgaven

van € 183.000 worden gedekt door de opgebouwde bestemmingsreserve Opbouw Forum. Richting opening van de nieuwbouw zal deze reserve verder uitgeput worden. Daarnaast moet volgens afspraak met de gemeente Groningen weerstandsvermogen worden opgebouwd om eventuele financiële tegenvallers in de openingsjaren in de nieuwbouw op te kunnen vangen. Met de gemeente is afgesproken dat wij daarvoor maximaal reserveren. De opgebouwde reserves zijn noodzakelijk, want de voornaamste opdracht is immers straks ook een financieel gezond Groninger Forum neer te zetten, daarvoor sparen we maximaal. Voor 2018 verwachten we nog de algemene reserves verder op te kunnen bouwen.

Begroting 2018 (bedragen zijn in €)

BATEN

Subsidiebat	8.255.700
Programma	1.998.300
Commercie	176.000
Overige baten	25.000
Saldo baten	10.455.000

LASTEN

Personeel	4.950.000
Programma	1.978.500
Commercie	25.000
Bedrijfsvoering	2.617.000
Voorbereiding Nieuwbouw	923.000
Saldo lasten	10.493.500

Rente baten	0
Resultaat (exploitatie)	-38.500

Resultaat bestemming

Onttrekking bestemmingsreserve Opbouw Forum	-400.000
Toevoeging Algemene reserve	361.500
Eindresultaat	0

De uitdaging begint in 2019, het openingsjaar in de nieuwbouw. De exploitatie laat dan een tekort zien alsook voor 2020. Hier zijn we samen met de gemeente aan het werk om te komen tot een duurzame oplossing.

BALANS PER 31 DECEMBER 2017

(na resultaatbestemming)

<i>(Bedragen zijn in €)</i>		31 december 2017	31 december 2016
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	418.988	698.103
Vlottende activa			
Debiteuren		71.841	219.510
Overige vlottende activa	2	136.441	336.374
Liquide middelen	3	6.921.225	5.412.773
		7.129.507	5.968.657
Totale activa		7.548.495	6.666.760
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Algemene reserve	4	2.783.085	1.521.616
Bestemmingsreserve verhuiskosten		200.000	200.000
Bestemmingsreserve opbouw Forum		927.232	1.109.916
Bestemmingsreserve openingsfeest		512.000	512.000
Bestemmingsreserve inrichting De Wijert		250.000	250.000
Bestemmingsreserve inrichtingsbijdrage		1.000.000	1.000.000
		5.672.317	4.593.532
Voorzieningen	5	60.580	75.297
Kortlopende schulden			
Crediteuren		223.377	366.893
Belastingen en sociale premies	6	342.995	251.379
Overige kortlopende schulden	7	1.249.226	1.379.659
		1.815.598	1.997.931
Totale passiva		7.548.495	6.666.760

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017

<i>(Bedragen zijn in €)</i>		Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
BATEN				
Commerciële baten	8	2.626.769	2.461.300	2.648.569
Subsidiebat en	9	8.115.700	8.236.700	8.059.000
Overige baten	10	92.377	25.000	64.967
Totale baten		10.834.846	10.723.000	10.772.536
LASTEN				
Personeelslasten	11	4.483.433	4.436.000	4.316.676
Commerciële lasten	12	2.188.451	2.422.000	2.307.992
Huisvestingslasten	13	1.825.868	1.962.000	1.932.001
Afschrijvingen	14	210.265	227.000	352.466
Marketing en Communicatie	15	215.576	270.000	166.443
Vorbereiding Forum	16	343.432	775.000	436.760
Overige kosten	17	493.728	501.000	438.341
Totale lasten		9.760.753	10.593.000	9.950.679
Saldo van baten en lasten		1.074.093	130.000	821.857
Financiële baten en lasten	18	4.692	20.000	18.827
RESULTAAT		1.078.785	150.000	840.684

RESULTAATBESTEMMING

De resultaten van stichting Groninger Forum worden toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve of aan de door de subsidieverstrekker of directie en Raad van Toezicht vastgestelde bestemmingsreserves of -fondsen. Hieronder de resultaatbestemming, zoals verwerkt in de balans per 31-12-2017.

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Resultaat reguliere bedrijfsvoering	1.078.785	150.000	840.684
Toevoeging aan			
Algemene reserve	1.261.469	750.000	24.256
Bestemmingsreserve Opbouw Forum	0	0	83.512
Bestemmingsreserve verhuiskosten	0	0	0
Bestemmingsreserve inrichting De Wijert	0	0	0
Bestemmingsreserve inrichtingsbijdrage	0	0	1.000.000
Onttrekking van			
Bestemmingsreserve Opbouw Forum	-182.684	-600.000	-267.084
Resultaat verdeling	1.078.785	150.000	840.684

KASSTROOMOVERZICHT 2017

(Bedragen zijn in €)		2017	2016
Saldo baten en lasten		1.074.093	821.857
Aanpassingen voor:			
Afschrijvingen	1	323.492	465.693
Mutatie voorzieningen	5	-14.717	1.608
		308.775	467.301
Veranderingen in werkkapitaal:			
Mutatie vorderingen	2	333.467	-289.109
Mutatie kortlopende schulden	6/7	-182.333	245.994
		151.135	-43.115
Ontvangen rente	18	18.827	31.665*
Kasstroom uit operationele activiteiten		1.552.829	1.277.708
Investeringsactiviteiten			
Investeringen in materiële vaste activa	1	-44.377	-240.990
Desinvesteringen financiële vaste activa		0	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-44.377	-240.990
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		0	0
Netto kasstroom		1.508.452	1.036.718
Liquide middelen begin boekjaar	3	5.412.773	4.376.055
Liquide middelen eind boekjaar		6.921.225	5.412.773

* de ontvangen rente 2016 is gecorrigeerd naar werkelijke ontvangst in het boekjaar.

TOELICHTING OP DE JAARREKENING

ALGEMEEN

Activiteiten

De stichting, opgericht 24 december 2007 heeft als doel het ontwikkelen, in stand houden en exploiteren van het gebouw ‘Groninger Forum’, zijnde een dynamisch centrum voor informatie en debat, actualiteit, ontspanning en cultuureducatie, woord, beeld en andere cultuurvormen, alsmede relevante commerciële activiteiten die daaraan in de breedste ondersteunend en faciliterend zijn, daaronder begrepen doch niet beperkt tot horeca, verhuur, congresorganisatie, catering en retail. Daarnaast worden vijf filmliga’s in de Provincie Groningen ondersteund middels boeking, administratieve afhandeling en publiciteit.

Oordelen en schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van de stichting Groninger Forum zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Algemene toelichting

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 ‘Organisaties-zonder-winststreven’. De jaarrekening is opgesteld in euro’s. De waarderingsgrondslagen zijn gebaseerd op de historische kosten. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde of verkrijgingsprijs.

Vergelijkende cijfers

Ten opzichte van voorgaand jaar zijn de waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen ongewijzigd gebleven. Voor de begrotingscijfers is als uitgangspunt genomen de begroting welke is ingediend bij subsidieverstrekker en is vastgesteld door de directie en goedgekeurd door de Raad van Toezicht

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgemaakt volgens de indirecte methode.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd op de nominale waarde, rekening houdend met noodzakelijke voorzieningen voor oninbaarheid.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen en verliezen die op balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Ten aanzien van de posten begrepen in het resultaat geldt, dat baten slechts zijn genomen indien en voor zover deze in het boekjaar zijn gerealiseerd en dat lasten worden genomen zodra zij voorzienbaar zijn.

Ontvangen subsidies

Subsidies, niet zijnde investeringssubsidies, worden in het resultaat van het jaar gebracht ten laste waarvan de gesubsidieerde bestedingen komen en waarin de opbrengsten zijn gederfd danwel het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Sponsorbijdragen

Bijdragen van sponsors worden verantwoord in het jaar waarop de bijdrage betrekking heeft.

Lasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

Financiële baten bestaan uit ontvangen rente spaarrekening en/of deposito.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2017
(bedragen zijn in €)

1. MATERIELE VASTE ACTIVA

Het verloop van de materiële vaste activa in het boekjaar 2017 is als volgt:

	Inventaris	Apparatuur	Totaal 2017	Totaal 2016
Stand per 1 januari				
Aanschafwaarde	1.505.573	957.094	2.462.667	2.221.677
Cumulatieve afschrijvingen	-913.425	-851.139	-1.764.564	-1.298.871
	592.148	105.955	698.103	922.806
Mutaties in het boekjaar				
Investerings	20.291	24.086	44.377	240.990
Afschrijvingen	-274.091	-49.401	-323.492	-465.693
	-253.800	-25.315	-279.115	-224.703
Aanschafwaarde	1.525.864	981.180	2.507.044	2.462.667
Cumulatieve afschrijvingen	-1.187.516	-900.540	-2.088.056	-1.764.564
Stand per 31 december	338.348	80.640	418.988	698.103

2. OVERIGE VLOTTENDE ACTIVA

	2017	2016
Vordering op groepsmaatschappij	0	67.034
Overlopende activa	95.727	255.316
Bioscoopbonnen vorderingen	616	1.169
Overige vorderingen	40.097	12.855
Totaal overige vlottende activa	136.441	336.374

De overlopende activa bestaan uit vooruitbetaalde kosten en nog te ontvangen bedragen. Dit laatste betreft het restant uit de ontvlechtigingsbalans Biblionet en de subsidie van Europa Cinemas die in november 2018 wordt ontvangen.

3. LIQUIDE MIDDELEN

	2017	2016
Kassen	8.249	8.892
Rekening courant Rabobank .576	1.496.048	40.983
Rekening courant Rabobank .293	4.654	0
Rekening courant ING	182.168	51.283
Rabobank Doelreserveren	5.220.864	5.307.036
Kruisposten	9.244	4.580
Totaal liquide middelen	6.921.225	5.412.773

De liquide middelen staan ter directe beschikking van de stichting. De rente op doelreserveren bedraagt 0,010% (01-02-2018) voor het saldo tot € 5.000.000.

4. EIGEN VERMOGEN

	31 december 2017	31 december 2016
Algemene reserve	2.783.085	1.521.616
Bestemmingsreserve verhuiskosten	200.000	200.000
Bestemmingsreserve opbouw Forum	927.232	1.109.916
Bestemmingsreserve openingsfeest	512.000	512.000
Bestemmingsreserve inrichting De Wijert	250.000	250.000
Bestemmingsreserve inrichtingsbijdrage	1.000.000	1.000.000
Totaal eigen vermogen	5.672.317	4.593.532

Het verloop van het eigen vermogen in het boekjaar 2017 is als volgt:

	Algemene reserve	Verhuis kosten	Opbouw Forum	Openings feest	Inrichting De Wijert	Inrichtings bijdrage	Totaal 2017	Totaal 2016
Stand 1 januari	1.521.616	200.000	1.109.916	512.000	250.000	1.000.000	4.593.532	3.752.848
Mutaties in het boekjaar								
Toevoeging	1.261.469	0	0	0	0	0	1.261.469	1.107.768
Onttrekking	0	0	-182.684	0	0	0	-182.684	-267.084
Stand 31 december	2.783.085	200.000	927.232	512.000	250.000	1.000.000	5.672.317	4.593.532

Foto: © Gemeente Groningen

Algemene reserve

De algemene reserve vormt het weerstandsvermogen van de stichting Groninger Forum en is bedoeld om toekomstige exploitatierisico's af te dekken. Een toelichting op de hoogte hiervan is opgenomen in het jaarverslag.

De volgende bestemmingsreserves zijn gevormd, hieraan is door het bestuur een beperkte bestedings-doel opgelegd.

Verhuiskosten

De bestemmingsreserve verhuiskosten is bestemd voor de toekomstige kosten van de verhuizing en de eventuele inkomstenderving door tijdelijke sluiting tijdens de verhuizing van de vestiging Hereplein en de stadsbibliotheek. De subsidieverstrekker heeft aangegeven dat het Groninger Forum zelf zorg moet dragen voor deze kosten. Hiervoor is deze bestemmingsreserve gevormd.

Opbouw Forum

Het bestemmingsreserve Opbouw Forum is bestemd voor de kosten van onder meer begeleiding en advies bij de inrichting van het nieuwe gebouw. De verwachting is dat de totale kosten voor ondersteuning (zoals architect, inkoop, ICT en lichtontwerp, etc.) en verhuizing in totaal ruim € 1,5 miljoen zullen gaan bedragen. Met de subsidieverstrekker, de gemeente Groningen, zijn afspraken gemaakt, die het mogelijk en noodzakelijk maken dat deze kosten door de stichting

zelf worden gedragen in de periode tot de opening van de nieuwbouw. Vanaf 2014 zijn kosten gemaakt en via de resultaat-bestemming onttrokken aan deze reserve. In 2016 is een laatste dotatie gedaan om aan te sluiten bij de vastgestelde inrichtingsbegroting. In 2017 zijn de bestede gelden via de resultaatbestemming onttrokken.

Openingsfeest

In 2012 werd in het programma van eisen (pve) van de gemeente Groningen duidelijk dat stichting Groninger Forum zelf moet zorgen voor de openingsactiviteiten en de financiering hiervan. Aangezien het als verplichting in het pve is opgenomen, was de stichting genoodzaakt hiervoor een bestemmingsreserve te treffen. De kosten van het openingsfeest worden geschat op ruim € 500.000, geactualiseerd in 2014 in overleg met de subsidieverstrekker.

Inrichting De Wijert

De gemeente Groningen heeft opdracht gegeven voor de nieuwbouw van het bibliotheekfiliaal 'De Wijert'. Met de gemeente is afgesproken dat Groninger Forum tegen gelijkblijvende huurlasten dit nieuwe filiaal zal huren, voor het verschil ontvangt Groninger Forum vanaf 2017 een aanvullende subsidie. Het Groninger Forum financiert de inrichting van het nieuwe pand. De begroting hiervoor is € 250.000, het bedrag dat nu gereserveerd is onlangs is door de gemeente besloten de aanbestedingsprocedure opnieuw te doen. De tijdelijke huisvesting wordt door de gemeente vergoed.

5. VOORZIENINGEN

	31 december 2017	31 december 2016
Personele voorzieningen	60.580	75.297
Totaal voorzieningen	60.580	75.297

Het verloop van de voorzieningen in het boekjaar 2017 is als volgt:

	Personele voorziening	Totaal 2017	Totaal 2016
Stand per 1 januari	75.297	75.297	73.689
Mutaties in het boekjaar			
Dotatie	0	0	1.608
Vrijval	-14.717	-14.717	0
Stand per 31 december	60.580	60.580	75.297

Personele voorziening

Deze voorziening betreft een personeelsvoorziening voor jubilea voor het uitkeren van beloningen op grond van de CAO aan medewerkers bij het bereiken van 25 of 40 jaar dienstverband. De dotaties zijn gebaseerd op een waardering van deze toekomstige uitgaven, uitgaande van een normaal personeelsverloop.

6. BELASTINGEN EN SOCIALE PREMIES

	2017	2016
Omzetbelasting	91.056	32.007
Loonbelasting	145.286	128.232
Pensioenpremie	106.654	91.140
Totaal belastingen en sociale premies	342.995	251.379

7. OVERIGE KORTLOPENDE SCHULDEN

	2017	2016
Verplichtingen inzake personeel	313.967	306.442
Vooruitontvangen subsidies	235.309	348.536
Vooruitontvangen bedragen	409.940	423.030
Bioscoopbonnen schulden	130.431	119.433
Overige kortlopende schulden	37.380	41.726
Overlopende passiva	122.200	140.491
Totaal kortlopende schulden	1.249.226	1.379.659

De verplichtingen inzake personeel bestaat uit nog te betalen vakantiedagen en -geld. De vooruitontvangen subsidies betreft vooruitontvangen investeringssubsidies voor de stadsbibliotheek en filiaal Lewenborg. Deze bedragen zijn overgenomen vanuit de ontvlechting van Biblionet Groningen. Vooruitontvangen bedragen bestaan uit contributies en opbrengsten cursussen ontvangen in 2017 bestemd voor 2018. Overlopende passiva bestaan uit nog te betalen kosten en filmfacturen.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Huurverplichtingen Hereplein

De jaarlijkse huurverplichting bedraagt € 76.000. De huurverplichting loopt door tot oplevering van de nieuwbouw.

Huurverplichtingen Oude Boteringestraat

De jaarlijkse huurverplichting bedraagt € 786.000. De huurovereenkomst loopt tot 1 juli 2019.

Huurverplichtingen Lewenborg

De jaarlijkse huurverplichting bedraagt € 29.500. De huurovereenkomst loopt tot 1 september 2020 en wordt voortgezet voor telkens 5 jaar.

Huurverplichtingen Noorderbad

De jaarlijkse huurverplichting bedraagt € 110.664. De huurovereenkomst loopt tot 30 november 2018 en is reeds opgezegd.

Deelname Netwerk Bibliotheken Groningen

Door stichting Groninger Forum is een verplichting aangegaan met stichting Biblionet Groningen tot en met 2017, de verplichting bedraagt circa € 500.000 per jaar.

Leaseverplichting auto

De jaarlijkse verplichting bedraagt € 14.600. De verplichting is aangegaan voor een periode van 54 maanden, eindigende per 29 april 2019.

Leaseverplichting auto

De jaarlijkse verplichting bedraagt € 10.524. De verplichting is aangegaan voor een periode van 27 maanden, eindigende per 4 januari 2019.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017

(bedragen zijn in €)

8. COMMERCIELE BATEN	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Collectie	975.675	835.000	1.011.993
Film	904.951	685.000	730.913
Overige programmering	164.579	350.300	356.457
EU Subsidie filmprogrammering	19.404	20.000	20.325
Groninger Forum Academie	210.148	285.000	205.131
Verhuur en Business Club	352.012	286.000	323.750
Totaal commerciële baten	2.626.769	2.461.300	2.648.569

Collectiebaten

Dit betreft de contributies, leengelden, boetes en overige opbrengsten van de leden van de bibliotheek.

Film

Dit betreft alle kaartverkoop voor film. De meeropbrengsten ten opzichte van de begroting wordt geheel verklaard door meer filmbezoekers.

Overige programmering

Dit betreft alle kaartverkoop voor evenementen en programmering die plaatsvonden op het Hereplein, bibliotheek of op buitenlocaties. De afname ten opzichte van de begroting komt doordat het evenement ‘De Nacht van Kunst & Wetenschap’ is geannuleerd.

Groninger Forum Academie

Dit betreft de inkomsten cursusgelden en donaties. De achtergebleven omzet ten opzichte van de begroting is te verklaren door een lagere bezetting per cursus.

Verhuur en Businessclub

Dit betreft de verhuur van ruimtes - op met name het Hereplein - en de contributies van de Businessclub leden. De verhuur heeft in 2017 € 66.000 meer omzet behaald dan begroot. In 2016 is begonnen met de verhuur van werk- en studieplekken aan de studenten van de Hanzehogeschool in tentamenperiodes. In 2017 is dit vooreerst voor het volledige boekjaar.

9. SUBSIDIEBATEN	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Gemeente Groningen			
Bijdrage Bibliotheek	5.318.000	5.398.000	5.335.000
Stichting Groninger Forum	<u>2.741.000</u>	<u>2.782.000</u>	<u>2.724.000</u>
	8.059.000	8.180.000	8.059.000
Provincie Groningen			
Provinciale Filmliga's	56.700	56.700	0
Totaal Subsidies	<u>8.115.700</u>	<u>8.236.700</u>	<u>8.059.000</u>

Reguliere subsidie
De subsidie van de gemeente Groningen is opgenomen conform de ontvangen beschikking en bedraagt € 8.059.000, waarvan € 5.318.000 voor bibliotheekwerk en € 2.741.000 voor doorontwikkeling Groninger Forum is.

10. OVERIGE BATEN	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Overige opbrengsten	<u>27.872</u>	<u>25.000</u>	<u>25.471</u>
Overige baten	6.683	0	39.496
Resultaat stichting Liga '68	57.822	0	0
Totaal overige baten	<u>92.377</u>	<u>25.000</u>	<u>64.967</u>

Overige opbrengsten zijn vooral opbrengsten van fotokopieën en printwerk en bij de liquidatie van stichting Liga '68 is stichting Groninger Forum als vereffenaar opgetreden.

11. PERSONEELSLASTEN	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Lonen en salarissen			
Brutosalarissen	3.325.035		3.151.477
Sociale lasten	529.882		525.445
Pensioenlasten	<u>451.183</u>		<u>425.141</u>
	4.306.100	4.259.000	4.102.064
Overige personeelslasten			
Ingehuurd personeel	75.858	70.000	75.326
Overige personeelskosten	<u>101.475</u>	<u>107.000</u>	<u>139.286</u>
	177.333	177.000	214.612
Totale personeelslasten	<u>4.483.433</u>	<u>4.436.000</u>	<u>4.316.676</u>

De lonen en salarissen zijn iets hoger dan begroot door uitbreidingen in de organisatie.

Wet Normering Topinkomens

Hieronder is de wettelijk verplichte toelichting opgenomen in het kader van de Wet Normering Topinkomens.

Bezoldiging topfunctionaris		
Naam	D.O. Nijdam	C.J. Poll
Functie(s)	Alg. directeur	Directeur
Aard dienstverband	Loondienst	Loondienst
Omvang dienstverband	1,0 FTE	1,0 FTE
Aanvang dienstverband	1-10-2014	1-10-2017
Einde dienstverband	1-10-2019	30-9-2018
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja
Langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	n.v.t.	n.v.t.

Bezoldiging		
Beloning	131.546	27.000
Bijtelling privé gebruik leaseauto -/- eigen bijdrage	10.669	638
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn (pensioenbijdrage)	<u>13.704</u>	<u>3.426</u>
Totaal bezoldiging	<u>155.919</u>	<u>31.064</u>
Individueel toepasselijke bezoldigings-maximum	181.000	45.250
<i>Totaal bezoldiging 2016</i>	153.492	0

Bezoldiging Raad van Toezicht

	aanvang en einde functievervulling	Bezoldiging	WNT maximum
W. Sorgdrager, voorzitter	1/1 - 31/12	7.500	27.150
O. Wassenaar	1/1 - 31/12	5.000	18.100
H.A. Snapper	1/1 - 31/12	5.000	18.100
L. Klaassen	1/1 - 31/12	5.000	18.100
B. Derksen (lid m.i.v. 19 december 2017)	19/12 - 31/12	-	595

De leden van de Raad van Toezicht waren tot en met 2016 onbezoldigd.

12. COMMERCIELE LASTEN	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Collectie	1.211.963	1.241.000	1.185.361
Film	397.676	284.000	327.114
Overige programmering	403.441	732.000	629.254
Groninger Forum Academie	91.158	115.000	92.906
Verhuur en Business Club	84.212	50.000	73.358
Totaal commerciële lasten	2.188.451	2.422.000	2.307.992

Dit zijn de kosten die gemaakt moeten worden om de commerciële baten te realiseren. In sommige gevallen zijn de kosten hoger dan de baten, dit is zo bij overige programmering en collectie. Het tekort wordt dan aangevuld vanuit de subsidie.

Collectie

Betreft de aanschaf van de bibliotheekcollectie.

Film

Betreft de afdracht aan de filmdistributeurs, circa 42% van de opbrengst.

Overige programmering	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Filmprojecten	95.250	104.000	101.053
Evenementen	24.260	296.500	271.365
Nieuwe Media	36.034	36.000	21.628
Debat en actueel	43.292	76.000	72.978
Bibliotheekprogrammering	35.583	38.000	41.342
Educatie	112.796	115.000	67.999
Productiekosten programmering	56.226	66.500	52.889
	403.441	732.000	629.254

Groninger Forum Academie

Dit betreft kosten voor het geven van cursussen, zie ook bij commerciële inkomsten.

Verhuur en Businessclub

De hogere kosten zijn grotendeels te verklaren door de extra kosten die het huisvesten van de studenten van de Hanzehogeschool met zich meebrengt.

13. HUISVESTINGSLASTEN	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Beijum	63.369	78.000	67.548
De Wijert	26.923	29.500	35.247
Hereplein	216.906	211.000	198.824
Hoogkerk	17.404	32.500	36.827
Lewenborg	41.881	45.500	42.122
Oude Boteringestraat	1.258.878	1.354.000	1.347.757
Selwerd	46.463	54.500	50.108
Vinkhuizen	40.465	43.500	41.536
Noorderbad	113.579	113.500	112.032
Totaal huisvesting	1.825.868	1.962.000	1.932.001

De huisvestingslasten zijn gespecificeerd per vestiging. Het betreft kosten voor o.a. huur en energie. De daling ten opzichte van de begroting komt voor een groot deel door teruggaven van energiebelasting en door herzieningen van servicecontracten.

14. AFSCHRIJVINGEN	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Inventaris	274.091	260.800	295.454
Apparatuur	49.401	78.200	170.239
Vrijval investeringssubsidies	-113.227	-112.000	-113.227
Totaal afschrijvingen	210.265	227.000	352.466

15. MARKETING EN COMMUNICATIE	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Corporate	96.790	137.500	49.208
Programmering	111.903	125.000	93.765
Collectie	0	0	18.912
Overige communicatiekosten	6.883	7.500	4.558
Totaal marketing en communicatie	215.576	270.000	166.443

Totaal zijn deze kosten ruim binnen budget gebleven. De geplande nieuwe website wordt in 2018 uitgevoerd, dit gaat om € 25.000,-. Ook is de ledenwerfcampagne binnen budget gebleven € 36.000,-.

16. VOORBEREIDING FORUM	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Advieskosten bestemmingsfonds Opbouw Forum	182.684	600.000	267.084
Overige kosten voorbereiding Forum	160.748	175.000	169.676
Totaal voorbereiding Forum	343.432	775.000	436.760

Dit betreft de kosten die direct toe te rekenen zijn aan de voorbereidingen voor de nieuwbouw. De advieskosten worden gefinancierd vanuit het opgebouwde bestemmingsreserve. De overige kosten voorbereiding Forum betreft referentiebezoeken, ontwikkelingskosten programmering en kosten voor organisatieontwikkeling.

17. OVERIGE KOSTEN	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Accountant en administratie	77.156	57.000	53.471
Automatisering	279.836	275.000	272.997
Facilitair	72.542	81.500	59.236
Algemene kosten	64.195	87.500	52.637
Totaal overige kosten	493.728	501.000	438.341

18. FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Rentebaten	4.692	20.000	18.827
Totaal financiële baten en lasten	4.692	20.000	18.827

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKEACCOUNTANT

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Groninger Forum

A. VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van stichting Groninger Forum te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van stichting Groninger Forum op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 Organisaties zonder winststreven (RJ 640).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de winst-en-verliesrekening/staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van stichting Groninger Forum zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit: het bestuursverslag;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

C. BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 640. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening

opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

✦ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en

het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

✚ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;

✚ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

✚ het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

✚ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

✚ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 29-03-2018

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

R. Bouman RA

**GRO
NINGER
FO
RUM**

Groninger Forum 2018 ©